

Tarihi gelişmemizde temel haklar

Prof. M. Tayyib GÖKBİLGİN

Bir süreden beri basında söz konusu edilen ve ihtiva ettiği esasları açıklanan “Temel hak ve hürriyetleri koruma kanun tasarısı” adlı bir tasarı üzerinde bir Türk tarihçisi ve Türk devrim tarihçisi sıfatıyla, bizim de elbette söyleyecek bir sözümüz olacaktır. Tasarı, bütünü ve açıklanan esasları ile, çok yakın tarihimizde geçen olaylar ve sonuçları hatırlanırsa, gerçekten endişe verici ve ürkütücüdür. Bu tasarıya “Özgürlüğe paydos”, “Terör kanunu”, “utanç tasarısı”, “meşruluğunu yitirmiş bir iktidarın 6732 sayılı basın kanunu” şekillerinde yorumlayan aydın, ileri düşünceli basın mensupları, olduğu gibi “ağızlara kilit, ellere kelepçe” olarak vasıflayan Atatürk devri bakanları ve tecrübeli, görüş açısı geniş emekli büyük elçiler de görülmektedir.

Özgürlüğü koruyacağı ileri sürülen bu tasarının, gerçekte, özgürlükleri ve özellikle fikir akımlarını ve tenkit hürriyetini kısıtlayacağı, yurdun ve ulusun daha iyiye ve daha doğruya yönelmesini engelliyerek vahim sonuçlar doğuracağı muhakkak gibidir. Eğer açıklandığı gibi ise, “Toplum içinde kamu düzenini veya milli güvenliği bozabilecek mahiyette her türlü bölücü faaliyette bulunanlar veya bu maksatla söz, yazı, haber, havadis, resim, karikatür veya diğer vasıta ve suretlerle örnekler vererek propaganda yapanlar veya telkinde bulunanlar” maddesi, iktidardaki yetkili ve sorumlu makam ve kişiler, bunların anlayış ve hareketlerinin sebep olacağı kamu düzeni hakkında ne kadar haklı olurlarsa olsunlar en küçük bir tenkit ve imada bulunanları bile ağır ve haksız cezalara çarptırmak vesilesini hazırlayabilecektir.

Eski deyimle “müesses nizam” ve genel olarak hukuk ve siyaset dilinde “status que ante” düzen denilen kamu düzeni, tarihte ve her çağda, hemen daima, haksız iktisapta bulunan, ya da başkalarının zararına olarak çıkarıcı geçinenlerin her fırsatta gölgesine sığındıkları bir terim haline getirilmiştir. Gerçekten, tarihimizin çeşitli devreleri gözden geçirildiği takdirde kolaylıkla anlaşılacaktır ki, kamu düzenini beğenmeyenler, bu düzenin devrin şart ve ihtiyaçlarına uymadığını görenler ve bunu düzelterek ileri ve aydın bir çığır açmak isteyenler her zaman hor görülmüş, çok defa tekfir edilmiş, bu gibilerin, menfaatlere, ya da alışkanlıklara dokunduğu için, topluma yanlış istikamet verdikleri iddia olunmuştur. mesela XVIII. ve XIX. yüzyıllarda, devirlerinin liberalleri, sol düşünceleri sayabileceğimiz ıslahatçıları, çıkarıcı statukocu çevrelerce kötü gözle görülmüş, baskılara maruz bırakılmış, etraflarında bir terör havası yaratılarak türlü haksızlıklara, sürgünlere, idamlara hedef tutulmuşlardır. Bunların en tipik örneğinin, kamu düzenini beğenmiyerek reform yapmak isteyen III. Selim’in feci akibeti olduğu malumdur. Böylece toplum da daima çağdaş uygarlık seviyesine yükselmekten alakonulmuştur. Müesses nizamı bozanlardan biri de, kendi hükümdarlık haklarını tartışma konusu yapan, açık tenkide yer veren II. Mahmut olmuştur ki, onun mevcut buhrandan kurtulmak çarelerini ararken bir hattı humayumunda “herkes hatırına geleni söylesin, kimse hayır tarafını saklamasın sonra şöyle lazım idi denmesin” dediği görülmektedir.

Tanzimatçı Mustafa Reşit Paşa da statukocu olmadığı ve kamu düzenini bozacak faaliyette bulunduğu için başlangıçta Koca Hüsrev Paşa tarafından vatan haini sayılacak

kadar kötü kişi tanılmak istenmişti. Fakat devrin hükümdarı yurt ve devletin yararına olacak yeni nizamı bilmiyerek kamu düzenini bozma hareketine katılıyordu ve yeni kanun ve düzenin de can ve gönülden tutulmasını herkesten istemekte idi. Gülhane hattı h mayununda ilan edilen, hükümdarın otorite ve yetkilerini de az çok kısıtlayan ve gerçekten daha önceki kamu düzenini iyiden iyiye bozmuş bulunan bu prensipler sayesinde ki, günün birinde sadrazam Fuat Paşa, Abdülaziz'in huzurunda bir meselede cesaret ve hatta pervasızlık gösterdiği ve Padişahın da yüzünde kızgınlık müşahade ettiği ona "adaletiniz sayesinde bugün bizim korkumuz yoktur, gerçekleri arzetmekte tereddüt etmek bizim için vebaldir" diyebilmişti. Aynı suretle, yeni Osmanlılar o zamanki iktidarın gözönünde müesses nizamı bozmak su lusı gibi görülmüş, Mithat Paşa ise önce Abdülaziz sonra da Abdülhamit'e karşı aynı maksat ve gaye uğrunda ortaya atılmıştı. 1876 Kanunnesarisi ise müesses nizam olarak "Zat-ı hazret-i Padişahının nefsi-i humayunları mukaddes ve gayri mesul... sülale-i ali Osman'ın hukuk-ı harke ve emval ve emlak-i zatiyye ve ma-damel-hayat tahsisat-i daliyyeleri tekafül-i umani tahtinde" olduğunu tesbit ve kabul etmekte idi. O zamanların müesses nizamı bütün Osmanlı hanedanının hal ve istikballerini, her türlü refah ve saadetlerini, muhakkak ki halkın zararına, teminat altına alırken, günün birinde bu kamu düzeninin bozulması gerekmiş ve bu ileri adım, statukoyu bozan halka ve sol fikirlere doğru yönelen bu hal sonraları normal sayılmıştır.

Ve bugün

Bugün artık, 1967 de, gerçekler ve yurt sorunları herkesi ilgilendiren birer konu niteliğini kazanmış, sosyal adaletsizlikler, sosyal güvensizlikler herkesin gözüne batacak dereceyi bulmuş. Durumun düzeltilmesi için ise bütün aydın, ileri ve zinde g  leri çareler aramaya zorlamakta, Türkiye için kesin ve köklü bir yükseliş yolu bulmak düşüncesini telkin etmektedir. Őimdi bu nitelikteki uyarmaları, tenkitleri kamu düzenini ve milli güvenliği bozacak mahiyette telakki ederek iyi niyetli, yurdun ve ulusun gerçek menfaatlerini savunan, ortanın solunda sosyal ve ekonomik bir yol tutulmasını, ya da solcu milletperverliği  ğ tleyenleri susturmak, ağır cezalara çarptırmak cihetine gitmek ne ilmin ve aklın, ne ahlakın ve kiyasetin, ne de bugünkü dünya şartlarının kabul edebileceği bir tutum değildir, olmayacaktır ve buna yeltenenler, bugünkü mevkileri ne kadar sağlam, yüce ve güçlü görünürse görünsün, her halde Türk Tarihinde acı bir hatıra ve kara bir leke olarak kalacak kendileri de hüsrana uğrayacaklardır.